

AKBANK İKRAMİYELERİ

Yarım milyon
LIRA

EV

PARA

İRATLI

APARTMAN

HER 150 LIRAYA BİR KUR'A NUMARASI

HESABINIZDA HER ZAMAN İÇİN EN AZ 150 LİRA BULUNDURUNUZ

BAHAR SİGARASINDA SAĞLIKLI
BAHARIN TUTULU MATHELLERİNE SÜZÜLÜR
SİSİN HARBİNİN İZİNİ İÇİN ZARF ANBİLİRİZ

236

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

İSTANBULDA ÇIKAR, AYLIK
HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Ağustos 1955

İÇİNDEKİLER:

Türk Etkilemeleri Hakkında Notlar	Şerif BAYKURT
İskenderun'da Dalak Kesme	Hasip UYGUN
Çocuk Folklorunda Oyuncak Çalgılar	Mahmut R. GAZİMİHAL
Türk Atasözleri	Naki TEZEL
XVII. Yüzyıl Şairlerinden Alloğlu - Dedemoğlu	Cahit ÖZTELLİ
Halk Oyunları Bayramı 1-14 Eylül'de Yapılıyor	T.F.A.
Millî Danslarımızın Refaat Sazları	Hali OĞULTÜRK
Fuat'dan Gelen Bir Mektup	Dr. J. BLAŞKOVİÇ
Mehkeme Giden Yunus	AHI EVREN
Beni (Şiir)	İzzettin PESEN
Gideriz (Şiir)	Aşık DERUNİ
Mersin'in Tepe Köyünde Meteller	Burhanettin ÇETE

Sayı: 73

Kuruş: 25

237

SAHİBİ VE YAZI İŞLERİNİ İDARE EDEN MES'UL MÜDÜR: İHSAN HİNÇER

T. C. Ziraat Bankası

1955 Yılı

VADELİ, VADESİZ TASARRUF
HESAPLARI İKRAMİYE TUTARI
GEÇEN YIL OLDUĞU GİBİ
SİMDİLİK

**Bir Buçuk Milyon
Lira**

Bu plânda gayrimenkuller, ziraat âletleri, çeşitli eşya ve dolgun para ikramiyeleri vardır. Her çekilişe, 150 liralık vadesiz veya 250 liralık en az üç ay vadeli bir hesap açtırmak suretile iştirak edebilirsiniz. Fazla izahat için 491 şube ve ajansımız emrinizdedir.

Senelik aboneli
300, altı aylık
aboneli 150
kurustur.

Yurd dışı senelik
abone 2 dolardır.

**TÜRK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI**

Adres: Yeşildirek, Sultanmektebi Sokak, No. 17, İstanbul

İkişer daireli
5
APARTMAN
bahçeli
15
EV
725
bin lira
para ikramiyeleri
En az 150 liralık
hesap açtırınız.
Türkiye Bankası
paranızın...
İstikbalinizin omniyeti!

Adres değiştirmeler
hiçbir şart ve ücrete
tabii değildir.

Basımın yazılar
taahhütünde
iade edilir.

Diş ve Baskı:

ERİCİGİL MATBAASI

Sercan Işıkgöz
21058037

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

Çıkaranların başlığı

KURULUŞU: AĞUSTOS 1949
AYDA BİR DEFA İSTANBULDA ÇIKAR, HALKBİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ VE YAZI İŞLERİ MES'UL MÜDÜRÜ: İHSAN HİNÇER

No: 73

AĞUSTOS 1955

YIL: 7 — CİLT: 4

Türk Eleşmeleri Hakkında Notlar (*)

Yazan: Şerif BAYKURT

— Bizde henüz sanat sahasında dâhiler yetişmediğinden, Halktan
başka deha menbana malik değiliz. Ziya Gökalp —

**Bir Halk Edebiyatı ve Halk Müziği-
miz yanında bir de Halk Resmimiz var-
dır.**

Bizim paha biçilmez bir halk edebiyatı-
mız, zengin melodilerle süslü bir halk müzi-
ğimizin yanında, zengin renkleriyle içimizi açan
bir de halk resmimiz vardır.

Divan edebiyatı en yüksek zirvesine var-
dığı zamanlarda; Halk Edebiyatı büyük Türk
halkını, büyük kitleyi terketmiyordu.

Şark müziği, zamanın yüksek sınıflarında
en şaşaalı günlerini yaşarken. Halk sazı —Per-
çinleşmiş, kenetlenmiş bir şekilde— halk kit-
lesinden ayrılmıyordu.

Resim yapmak günahtır safsatası, bütün
memleketi sardığı, belki de bu tesirle saray
yahut yüksek zümre resmi kendini tamamen
süsleme sanatlarına çevirerek en yüksek ör-
neklerini verdiği sıralarda Türk halkı, halk
resmini, güveyi çevrelerinden gelin uçkurla-
rına kadar varan en mukaddes eşyalarını süs-
lemeye kullanıyordu.

Ötedenberi halk edebiyatımız, onbeş yıldan
beri halk melodilerimiz, son zamanlarda da
halk danslarımız derlenmektedir.

Bir halk eleşmesi motifinin; resim zevk
ve ananesi, dîni bazı tesirlerle sarsılmış bir
durum arzeden bizim memleketimizde bir me-
lodiden üstün tutulması lüzumu vardır. veya
en az bir melodi muadili sayılmalıdır fikri
insana munis geliyor.

Türk halk edebiyatı ve müziğine nazaran
çok geride bulunan halk eleşmeleri çalışma-
larına büyük bir hız vermek için çok ve büyük
sebepler vardır. Halk eleşmeleri derleme işi de-
şahsi koleksiyonlar meydana getirme işi de-
ğil, bütün yurttaki vakit kaybetmeden yapıla-
cak coğrafi bir tarama işidir. (Bak: Türk F.
A. Cilt II. Sayı 34 ve 35. Sayfa: 537, 538,
539, 557, 558.)

**Halk eleşmelerinin millî kültürümüz-
deki yeri:**

Ziya Gökalp, Türkleşmeyi tarif ve Türk
sanat kaynaklarının nelerden ibaret olması lâ-
zım geldiğini açıklarken halk edebiyat ve mü-
ziğine temas ediyor. Fakat resim veya plâs-
tik sanatlar üzerinde; — diğer sanatlarda ver-
diği bilginin kâfi geldiğini tahmin ile olacak
(filhakika öyledir) — işarette bulunmuyor.

Bir harsın içinde tabii resim de var. Fa-
kat burada resim bediiyatın küçük bir kısmı-
nı teşkil ettiği gibi, bediiyatta harsın küçük
bir cüzünden ibarettir.

**Halk eleşme motifleri niçin en ori-
jinal halk resmi esaslarını veren kay-
naklardır?**

Halk eleşme motiflerinin Türk halk res-
mi için en saf ve orijinal kaynaklar olması
lazımdır?

Türk halısından Türk kumaşlarına kadar

Iskenderun'da Dalak Kesme

Yazan: Hasip UYGUN

Akdeniz bölgesi ve dolaylarında halk arasında tedavi edilen birtakım hastalıklar vardır. Bu tedavi şekillerinden birisi de dalak kesmedir.

Bu usul, dalakları şişmiş olan insanlara tatbik edilir. Herkes dalak kesemez. Bu iş anadan veya babadan oğula devredilir ve ancak bir kişi tarafından yapılır. Şimdiye kadar gördüğüm dalak kesenlerin ekserisi ihtiyar ve erkektir.

Gerekli malzeme: Bir veya iki dalak ve bir şiştir.

Dalaklarından şikâyetçi olan şahıslar, dalak kesenlerin yanlarına giderek muayene olurlar. Şayet dalakları şiş ise tedavi olmak mecburiyetinde kalırlar.

— Tedavi şöyledir: Hasta, bir sedir üzerine yatırılır ve getirdiği dalaklar gövdesinin sağ ve sol üst kısımlarına yerleştirilir. (Şayet ağrıyan dalak tek ise, yalnız o tarafa konmak üzere bir dalak kullanılır). Sonra dalakları kesecek olan şahıs, elinde akkor haline gelmiş bir demir şiş ile gelir. Hastanın etrafında gayet acele ve içinden bazı dualar

varan harikulâde nakışlardaki motifler orojinal değil midir? Şüphe yok ki, onlar da orijinaldir. Ancak, her halî ve kumaşta bir nevi pazar bulma endişesiyle meydana gelen daha seri içtimâî bir tekâmül sezme mümkündür. Halî ve kumaş ressamı belki de münhasıran amatör olarak çalışın (nişanlı) ya nazaran daha az bilgi ve görgüye sahip değildir. Şu halde halî ve kumaş resimcisi daha üst, amatör nişanlı elişlemecisi daha alt ve daha derin bir tabakada bulunmuş olmalıdır. Burada derin dediğimiz zaman, tarihî bir derinlik değil, halk tabakalarının en ucuna varan, içtimâî bölümlerde en küçüğe ulaşan bir derinlik kasdediyoruz. O halde bir uçkur, bir çevre, bir yağlık, bir haliya nazaran çok daha ferdi, çok daha şahsî, çok daha bir iç duyşur; yavuklu eliyle işlenir güveyi de kalır, eskir veya sandığa girer. Bir havlu (mahrama), bir kese, bir bohça aynı kategoriye dahil olur. Türk halk resminin en uç kaynakları halk elişlemelerinde görünür.

Halk elişleme derleme işi «Modernizasyon» dan farklıdır:

Onbeş yıldan artık bir zaman oluyor ki,

okuyarak üç defa döner. (Bu okunan duaları öğrenmek için çok çalıştım, fakat muvaffak olamadım. Zira bunlar sır sayılırmış). Surtum asarak büyük bir öfke ile hastayı âdetâ şişliyecekmiş gibi bir tavır takınıp üzerine doğru yürür. Elindeki akkor şiş ile hastanın gövdesi üzerine konmuş dalakları çapraz bir şekilde hiddetle keser. (Bu öfkeli tavır takınıma hastayı az da olsa korkutup heyecanlandırmak içindir. Aksi takdirde tılsım bozulurmuş). Kesme işi her dalak için en fazla bir defa tekrarlanabilir.

Bu işler bittikten sonra kızgın demirle kesilen dalaklar hasta tarafından götürülüp dört yol ağzında bir hayvanın çıkarmayacağı kadar derinlikte bir yere gömülür. Gömülen dalaklar kuruyunca, hastanın dalakları da kurur, yani şişlikleri inerek eski durumlarına alırlar. Hasta da yeniden sıhhatine kavuşur.

NOT: Tedavi parasız yapılır. Zira, bunları yapan şahıslar, sevap kazandıklarına, şayet para alırlarsa, günaha gireceklerine inanmışlardır.

Maarif Vekâleti programları Türk çocuklarına halk işlemeleriyle bol bol ilgilenme işini başlatmış bulunuyor. Bu ilgi Kız Enstitülerinde kendini modernizasyon çalışmaları halinde belirli bir şekilde hissettiriyor. Bu ana kaynaktan istifade yoluna girme neticesinde orijinallik vadeden işler meydana geliyor. Hattâ ki iftihar vesilesi olabilecek hareketin neticesi dış memleketlere kadar taşıyor.

Ancak, bu şekilde halk elişlemesi faaliyeti, Türk halk resmini tetkik edeceklere ve onu bir kaynak olarak kullanmak arzusunda bulunacak sanatkarlara büyük bir mania teşkil etmemekle beraber folklor metotlarıyla çalışarak sanat tarihine ilmi yardımlarda bulunmak isteyen münevverlerce, halk resim kaynaklarına kâfi bir eğilme sayılmıyacaktır.

Bu bakımdan Türk halk elişlemeleri modernize edilmeden önce, aslına uygun bir şekilde tespit edilerek sanat tarihine maledilmelidir.

(*) Bu notların ilki T. F. A. nın cilt: II, Sayı: 47, sayfa 737'de yayımlandı.

Çocuk Folklorunda Oyuncak Çalgılar

Yazan: Mahmut R. GAZİMİHAL

Bu konudaki ilk bir yazımın Bartın'ın kenarını taşıyan gazetesinde pek eskiden çıktığını iyice biliyorum. Kusurlu taraflarını görebilmek üzere tekrar okumayı çok istedimse de yazıyı bulamadım! Böylece konuyla öteden beri ilgilenirken, bir Eyüp oyuncakçısıyla yolda karşılaşmıştım. Saplı ve yanlardan kordonları sarkan bir davulcu beni hayrete düşürmüştü. Beşikteki yavrunun saplı tenekesi çıkıldığında dıştan andıran bu oyuncuğun marifeti farklıydı. Oyuncakçı sapı iki el ayası arasında alıp avuçları ileri geri sıvazlayınca davulcu sağa sola fırlandı. Uçları boncuklu sağlı sollu kordonlar derilere çırpınarak o yoldan tıngırtılar çıkarmaya başladılar. Beşikteki yavrunun beceremeyeceği, ancak annenin onu oyalamak için kullanabileceği bir manevraydı bu... Bodurlaşmış bir çalgı soyu olduğu duygusunu içimde uyandıran oyuncaktan bir tane almıştım. Şimdiki bazı çocuk oyunu unsurlarının asırlarca evvel büyüklere aidiyetini bildiğim için alâkalanışta haklıydım. Oyuncak, odamda geçen seneye kadar duruyordu; sonra kilitlerin arkasına düşüp ezilmiş! Çok acıdım. Fakat geçenlerde Eyüp oyuncakçısının sesi tekrar sokaktan yükselmez mi. Bu sefer aynı şeyden iki tane alarak çocuktan fazla sevindim. Bir işkiliyi oyuncakçıdan sordum ve peşin peşin bahşişini verdim:

— Epey zaman oluyor, bir Çinli karı-koca sokaklarımızda ve Kapalı Çarşıda nasılsa öğrendikleri şu sözleri haykırmak oyuncak satarlardı: «Çin işi, Capon işi; bunu yapan iki kişi; biri erkek biri dişi!» Senin gibi, sırtıklarında türlü Çin işi ve rengârenk oyuncaklar bulunurdu. Bu davulu acaba sen onlardan mı öğrendin?

Beni dikkatle dinliyen oyuncakçı, gülerken şu yolda cevap verdi:

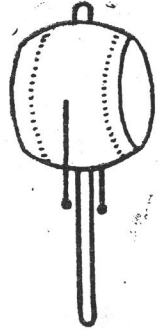
— Beybaba, görüyorum ki, sen meraklı bir zatın. Seyyahlar da bizden türlü şeyler sorarlar. Hayır, bu oyuncak çok eskidir. İhtiyarlığında babam ve ustalar da yapıp satarlardı. Ve, ilâve etti: Sanatımız sönmek üzere. Çocuklarımız bilhassa bunun gibi üç beş oyuncuğa düşkün olmasalar ve biz sokak sokak dolaşmasak çoktan sanat değişirdik.

Oyuncakçıyı fazla yormadım. Oyuncaklarını duvarıma astım; folklor meraklısı üç beş

ziyaretçi dostuma gösterdim. Şu yazıyı çıkarmak ihtiyacını da aynı sırada tekrar duyduğum.

Meraklanışım sebepsiz değildi. Orta ve İç Asyanın çeşit çeşit ve boy boy davulları arasında en kıdemlilerden olarak Çin kaynağında adı geçen saplı davulun miniminesine sahip olmuştum! Şeklini iktibas ediyorum (No. 1). Elimdekini öylesine tıpkıdır ki oyuncuğun ayrıca resmini çizmeğe lüzum kalmıyor. — Şaman tıngırları veya Anadolu'nun bazı tarikat davulcuları arasında evvel zamanda böylesinin kullanılıp kullanılmadığı araştırılmaya değer. — Bir Tibet Lâmasınca cezbede kullanışını gösteren bir resmi iktibas ediyorum (No. 2): Orada, büyük ve küçükleri vardır. Sağa sola bükül, dükkçe yan gaytanlar derilere çarpar.

Elimdeki davulcu bir karış uzunluğundadır, çift derilidir. Tek fazlalığı, tepesinde-

Şekil 1: Thao (Asya saphi davulu)

Şağ elile dramana çalan bir Tibet lâması (Şekil: 2)

ki lâsa sorguç tıyü'dür. — İlâve edeyim ki, farsçada ehlekendü ve bizde çakşağı denilmiş olan çocuk şıklıdağı bundan bûsbütün ayrı bir tertiptedir: «Ehlekendü, çakşağıya denir ki, bakır veya ağaçtan limon şeklinde içi boş düz bir sap geçirirler, ve topun içine ufacık taş ve bazı hurda nesnelere koyup çocuğa

verirler. Onu ırgaladıkça **çalgılı** südür etmek. le çocuk hoşlanıp avunur.» (Asım Efendi). — Bizdeki **takıtlık** bebek oyuncağı değildir. Dört beş yındakilerce kullanılabilir. Büyüklerdeki tipin küçüklerce oynanmadığı ve bu halin kıdemli menşei, her şeyden anlaşılıyor. Çine de, Anadolu'ya da Orta Asyadan geçmişti.

Bütün yurttaki köy çocukları şerit gibi kesip soydukları ağaç kabuğunu şeker küllüğü gibi bura bura «boru» yapar, baş taraf deliğine de bir «sipsi» takıp oradan öttürürler. Avrupa ve bilhassa Asyanın muhtelif ülkeleri köylülerince de böyleleri yapılır. Oralarda hâlâ büyüklerce kullanıldığı için, keyfiyet basit bir düşüncünün ayrı ayrı buluşları gibi dikkate alınabilir. Etnografya müzelerindeki örnekler mukayese edile dursun, ben, Anadolu'daki çeşitlenmiş unsurlara göre şöyle konuşmak mecburiyetindeyim yine: Asırlarca evvel **Türkler asırlar borularına bu yolda burarlardı; ileri seldiler çakınca o eski tip oynanmadığı.**

Böyle düşündüren rahatlar pek muhtelif. Birkaçını hatırlatalım Çinli ordu amiri ve siyaset adamı **Çang Khyen** milattan önceki ikinci asırda Fergana'ya geçmiş ve muhtemelen Baktriana'ya kadar uzanmıştı. Dönüşte işte bu Orta Asya bölgesinden bazı musiki unsurları alıp Çin sarayına götürmüş ve bunlar derhal kullanılmaya başlanmıştı. O arada büyük ve küçük borular da vardı ki, çince adlarına **tatarlık** (= Hou) izafe edildi. İşte bunların şeftali ağacının kabuğu burula burula yapılmış olduğunu Çin kaynağı günü gününe kaydediyor. Kâşgarlı Mahmut bu tip sazın türkçe adını **Borguy** olarak verdiği gibi, bütün eski sözlüklerden ve Doğu Türk lehçelerinde de **borgu** vardır. (metinlerden **burgu** şekliyle okunmak istenildiği olmuştur). Anadoludan XV. asır metninde **borgu** var... Asım Efendi bu «borgu»nun zamanla «boru» şeklinde kullanılır olduğunu yazmıştır ki, doğrudur. **Burmak** fiilinin unutulmuş en eski şekli **bormak** olmalıdır. Dede Korkut'da burmalı madeni borudan bahsediliyor; bundan, burmamsı dekorun Selçukî borusunda devam ettiği anlaşılıyor. Evliya Çelebiye göre, madeni boru Selçukî eserdir. Şu netice çıkıyor: Köy çocuklarımızın başlıca oynanmış öttürme çalgısının burmaları da, boru adı da bir geleneğin ifadesidir. Hatırlatılmalı, boruya takılan «sipsi»nin aslı bile «sıbzı»dır.

Geçen asrın başlarında Mısır'daki sazları inceleyen Fransız müstefriki **Villoteau** zurnanın kamışını anlatırken «Şarkta buna **sipsi** denildiğini, fakat bu tabirin Kahirede kullanılmadığını» yazmıştır. Kelimenin arapça olduğunu tabii yazmadı. **C. Sachs** kendi sazlar kamusunda o ifadeden mâna çıkararak kelimeyi arapça göstermiştir! Yanlıştır. Hem ferhenk, hem de kamus mütercimî olan Asım Efendi, «**El-hübnaka** (Arapça), düdüğe denir, mızmar mânasına... Türki'de **sipsi** ve farside **şüne** dedikleridir» diyor.

Evliya Çelebi «**Sağa sola çekin deyü sip-si düdüklere çalarak ubur ederler**» tarzında bir cümle kullanır; Bir yer de **sipsi boru** diyor. Bunlardan maksat kamışlı düdükle ve kamışlı borudur. **Sipsi** tabiri, içi boş **çubuk** ve **ince kamış parçacığı** anlamında olarak yurdumuzun dört bir bucağında vardır, mecazlar bile edinmiştir. Zurnanın kamışı sipsidir.

Kelimenin eski söyleniş kalın olacağı imlâsının ortasındaki «b» harfinden bellidir: **Sıbsı**. Bunun da Asyadaki aslı «sıbzı»dır.

Kâşgarlı Mahmud, Ebu Hayyan ve İbnî Mühennâ eski şekli sıbzıgu, sıbzıgu, Sıbzıgu, Sıbzıgu imlâlarla verip, sırasile şu arapçalarla karşılıyorlar: **mızmar, zamr, şebabe**. Mısır'da zurnanın asıl kalın adı arapça «zamar» veya «mızmar»dır. İrandaki adı «surnay»dir. Yukardaki karşılaştırmalara göre, zurnanın o asırlarda bilinen türkçe adı da «sıbzıgu» idi. Zurnadaki gibi kamış takılı nefes sazlarının hepsine birden sıbzıgu denildiği anlaşılıyor. Türlü çeşitleri, mızmarkep ve basit olanları ve boru sesleri biliniyor. Kâşgarlı Mahmud sıbzıguya ait ifade örneklerinde hep öttürmek fiilini kullanır. Zamanla Doğu Türk lehçelerinde kelimenin **sıbzıga, çelbıga, sabıslıta, sıbzıga, çubçık, çapçak** gibi söylenişleri üremiş görünüyor. Nasıl ki Anadolu'da da, ekseriyetle **sipsi**, denilmekle beraber, **çapçık** veya **çalgıcık** gibi şekillerde kullanılan seyrek yerler vardır. Tek kelimecik amma, geleneğin kaynağını bakınız nerelere kadar götürüyor. Ne **sıbzıga** veya **sabıslıta**, ne de **sipsi** fars diline sızabilmiş türkçe kelimelerden değildir, ferhenklerde izi yoktur; geleneği Türk kültürüyle seyretmiştir. Çocuk oyunlarına inebilmesi «halk malı olarak kıdem derinliğini» ifade eder.

Çocukların sipsi yaparken bazı tekerlemeler söylemeleri her yerde vardır. Bu da eski bir sebepten hâtıra kalmış olsa gerek.

Derlemeler:

Türk Atasözleri

— I —

Yazan: Naki TEZEL

Günlük hayatımızda sırası geldikçe, bazan da farkında olmadan atasözünü diğer bir tabirle «darbimesel» kullanırız. Bu sözleri kullanırken güttüğümüz gaye, nükte yapmış olmak, veya iddiamızı daha kuvvetli şekilde ifadelendirmektir.

Meselâ bir tanıdığımız kendisine verilen bir şeyi beğenmediği, onda kusurlar bulduğu zaman, «bu kadar kusur kadı kızında da bulunur» mukabelesiyle, kendisine verilen o şeyi kabul etmesini, o kadar ince eleyp sık dokumasını anlatmak isteriz.

Bunun gibi dostlarımızdan birinin evlenmek istediğini, fakat maddî cihetten tereddüde düştüğünü haber aldığımız zaman, ona «evlenince ev yaptırana Allah yardım eder» sözleriyle cesaret vermeğe çalışırız. Yapacağı tir, yaygınlık başka türlü izah edilemez.

Üstünde durduğumuz maddelerin yer azlığı dolayısıyla ancak özletlerini verebildik. Bir **sipsi boru** örneğini köy çocuklarımızın yapabildiği kadarına göre çiziyorum (Şekil 3).

(Sipsi-boru (Şekil: 3))

Musiki müzelerinde saklı örneklerinin arzettiği imkânlarla bakılacak olursa (1), eski Türklerin çok sanatlı **kabulstan burma borular** yapabilmiş oldukları kendiliğinden anlaşılır. Askerî boruları böyle imiş.

(Dil Derleme Dergilerimizce bakınız).

(1) Geçen asır sonlarında bir Rus etnografisi muşabehesini yazmıştır: «**Birgi** ve **sıbzıha**'yı da çalgılardan saymamız. Bunları Kaç kabilesinden bir avıdan aldım. **Birgi**, ağaçtan burulmadır, birimini bir boru gibidir; 50-60 cm. uzunluğunda. **Sipsisi** var: burası kayın ağacı kabuğundandır. Kullanılmak için çok uğraşmalı. Avcı bununla dişi sığın (= geyik) sesini taklitte erkek sığını çağırır. **Sıbzıha** (= Sıbzıgu) ise kayın ağacı kabuğundan yapılmış olup dağkeçisi yavrusunu taklitte kullanılır; uzunluğu 3-4 santimdir.» (P. Astrovskih, **Mi-nusün ülkesi Türklerine dair etnografya notları**, 1895).

işin hayırlı ve lüzumlu bir hareket olduğunu kendisine anlatmak ister ve bu hususta vereceği karar üzerinde müessir olmayı düşünür.

Soğuk bir havada, gömlekle gezen kimseye «üşürsün, arkana bir şey al da işini öyle gör» dediğimiz zaman, o bize «acı patlıca, nı kırağı çalmaz» demek suretiyle üşümiyeceğini, çok defa böyle dolanmış halde kendisine hiç bir şey olmadığını, artık alıştığını, kısaca anlatmak istemiş olmaz mı?

İşte her günkü konuşmalarımızda ve münasebet düştükçe kullandığımız bu atasözleri bir folklor unsuru, mâni, bilmece, masal, şiir gibi halk edebiyatımızın mühim bir şubesidir.

Atasözleri de diğer folklor maddeleri gibi mâserî zekânın mahsülüdür. Atalarımız dedelerimiz, bizden çok evvel yaşamış olan büyüklerimiz tarafından söylenmiş, sonraları bir düstur halinde dilden dile gezerek zamanımıza kadar yaşamış, hepimizin malûmu ve malî olmuştur.

Atasözünü, şekil bakımından, bir kaç kelime ibaret kısa bir cümle olmakla beraber, taşıdığı mâna itibariyle, ekseriyetle kuvvetli bir ahlâk düsturu, bir nükte, bütün cemiyet tarafından kabul ve tatbik edilmekte bulunmuş bir âdet ve an'enenin en veciz ve kısa ifadesi, insanlara birbirleriyle olan münasebetlerinin mahiyet ve neticeleri hakkında bir hüküm, bir hikmettir.

«Emanete hiyanet olmaz» derken büyük bir ahlâk kaidesini hatırlatmış; «eskiye itibar olsa bit pazarına nur yağardı» dediğimiz ve, kit. bu sözü söylememize sebep olana karşı zarif bir nükte yapmış; «evvelâ taam, sonra kelâm», «baskısız tahtayı yel alır, yel almaz, sa sel alır», «evi ev eden kadındır» demek suretiyle cemiyetimizdeki bazı âdet ve inanışları basit bir tarzda ifade; ve nihayet, «çalma elin kapısını, çalarlar kapını», «bln işit, bir söyle» sözleriyle de yekdiğerimizle olan münasebetlerin fena neticeler vermesine mâni olmak gibi bir gaye takibetmiş oluyor muyuz?

Görülüyor ki, atasözleri, edebî değerle cümleler olmakla beraber, millî karakteri bir ayna gibi aksettiren ahlâkî, içtimâî ve terbi.

veyi kaideler; umumî prensiplerdir.

Bazı folklorcular, atasözlerini «ekmeğe açlığa, ata, ite; kurda; insana; deveye; suya ve ateşe» dair olmak üzere muhtelif kısımlara ayırmışlardır. Kanaatimizce, atasözlerini böyle bir tasnife tâbi tutmak yanlıştır. Çünkü atasözlerinin kıymetli, cümlelerin lûgat mânâsında değil, mecazî mânâsındadır. «Gülünü seven dikenine de katlanır» atasözünde kastedilen nokta, gülün dikenini olduğunu hatırlatmak, kokladığımız zaman dikenin elimize batması ihtimali olduğunu söylemek değildir. Bu sözümüzle biz meselâ severek evlenmiş ve sonra karısında bir takım kusurlar bulmuş ya başlamış adama «mademki sevdin aldın, kusurlarını görmemen, tahammül etmen lâzımdır» ihtarında bulunmuş oluruz.

Bu cihetle, atasözlerini ayırmakta bir mânâ göremiyoruz. Bütün darbimeseller «insana» mütealliklidir.

Atasözleri içinde sadece lûgat mânâsı olanlar varsa da, bunlar pek azdır. «Düşmansız adam olmaz», «hatâsız kul olmaz», «Gülezele ne yaraşmaz» sözleri gibi. Esasen bu saydıklarımız tam bir atasözü de sayılmazlar.

Türk atasözleri pek zengindir. Dil tetkikleri için baha biçilmez kaynaklardır.

Lehçe farklarından bazı darbimesellerin mntakalarını tayin mümkündür. Meselâ: «çalpan çarık gön yamalık», «önce sınarlar, sonra kınarlar» sözleri İspartada tesbit edilmiştir. «Kendi varana ölmün olmaz», «deve bile dengi dengine çalar çanı» atasözleri Dinar'da duyulmuştur. «Enük itle yal yiyen yüzüne gözüne buluşturır» darbimeseli de Tokat'da söylenmektedir.

Bunun gibi, atasözlerinden bazılarının da cümle içinde geçen kelimelerden, hangi muhitin malı olduklarını anlıyabiliriz. Meselâ: «aldı sattı Orta'köy'ün imamı», «Karakulak suyundan hafif», «Ayasofya'da dilenir, Sul. tanahmet'te zekât verir», «Bulgurlu'dan gelin mi gidecek» darbimeselleri İstanbul'a mensup olduklarını ifşa etmiyorlar mı?

Atasözleri her gün çoğalmaktadır. Bugün üzerinde durmadığımız, fakat hoşumuza gittiği için farkında olmadan dilimize doladığımız bâzi sözlerin de yarın böyle darbimesel haline gelmeyeceğini kimse iddia edemez. Fakat bunun için, o cümlelerin cemiyetin kabûlüne mazhar olması, kuvvetli bir mânâ, tatlı biki hepimiz için faydalı ve müsbet netice

verecek bir prensip taşınması lâzımdır.

Bugüne kadar oldukça atasözü toplanmış ve neşredilmiştir. Ben de, uzun zamandanberi İstanbul'da ve Ankara'da memleketin muhtelif mntakalarına mensup kimselerden topladığım atasözlerini burada neşretmek suretiyle halk edebiyatımıza az da olsa yeni malzeme katmak istedim

«Damlaya damlaya göl olur» derler.

★

- 1 — Acıkan karının kulağı yoktur.
- 2 — Acı patıcanı kırağı çalmaz.
- 3 — Aça dokuz yorgan örtmüşler, yine uyumamış.
- 4 — Aç aman bilmez.
- 5 — Aç ayı oynamaz.
- 6 — Aç koyma hırsız olur, çok söyleme arsız olur.
- 7 — Aç kurt arslana bile saldırır.
- 8 — Açma kutuyu, söyletme kötüyü.
- 9 — Aç ölmez, gözleri kararır.
- 10 — Aç tavuk kendini arpa ambarında sunar.
- 11 — Adamakla mal tükenmez.
- 12 — Adam olana sivrisinek saz, olmuyana davul zurna az gelir.
- 13 — Adam oğlu hile yapar kimse bilmez fendi, her kime iyilik edersen sakın ondan kendini!
- 14 — Ağaca balta vurmuşlar, sapı benden demiş.
- 15 — Ağaca binsem pabucum yerde kalmaz.
- 16 — Ağacın kurdu içinde olur.
- 17 — Ağır olmalı, batman dövmele.
- 18 — Ağla hey gözlerim, ne gelen var ne giden.
- 19 — Ağlama ölü için, dağla diri için.
- 20 — Ağlamayan çocuğa meme vermezler.
- 21 — Ağlarsa anam ağlar, gayrısı yalan ağlar.
- 22 — Ağrısız baş mezarda olur.
- 23 — Ağustosta suya girse, balta kesmez buz olur.
- 24 — Ahladın iyisini dağda ayılar yer.
- 25 — Ahmed'in öküzü, bakar iki gözü.
- 26 — Akacak kan damarda durmaz.
- 27 — Ak akçe kara gün içindir.
- 28 — Akşamın gittiğine bakma, işinin bittiliğine bak.
- 29 — Akıl akıldan üstündür.
- 30 — Akılsız başın zahmetini ya el çeker ya ayak.

(Devam edecektir)

XVII. YÜZYILDA İHTİLÂLCİ İKİ ŞAİR

Alioğlu - Dedemoğlu

— I —

Yazan: Cahit ÖZTELLİ

Şimdiye kadar Dedemoğlu ile ilgilenen ve hayatı hakkında araştırmalara girişip, daha çok ihtimaller üzerinde duran tek yazı Ziya Gürel'in (Ültü, seri 3, sayı 21, 22, 1948) makalesidir. Bu makalede on manzume yayımlanmış, şiirlerdeki bazı olaylarla ilgili olarak, İran şahlarına yakınlığı ve XVII. yüzyılda Çorum dolaylarında doğup yaşadığı birer ihtimal olarak ileri sürülmüştür.

Dedemoğlu'nun daha önce, yalnız deyişleri şuralarda çıkmıştır: a. Sadettin Nüzhet, Bektaşî Şairleri, 1930 (üç tane), b. Ahmet Talât, Türk şiirlerinin vezni, 1933 (yalnız bir beyit) c. Sadettin Nüzhet, Türk Şairleri, c. 3, s. 1147 (hayatı hakkında bilgi olmadığı ve XVII. yüzyılda yaşadığını tahmin ettiğini bildirmiş), d. Çorumlu, Çorum Halkevi dergisi, s. 61, 1946 (bu manzumedeki Bâtinî zümrelerin inandıkları «Kırklar meclisi» anlatılıyor), e. Ahmet Talât, Türk Folklor Araştırmaları, s. 53 (birbirine soru ve cevap olarak iki manzume).

Bende ki yazmalarda da on kadar yayımlanmamış şiiri var. Bunlardan üçü S. Nüzhet'in yayımladıklarından üçünün çok değişik varyantlarıdır. Öteki ikisi şairin hayatı bakımından önemlidir. Bunlara dayanarak Dedemoğlu'nun siyasi hayatını inceleyeceğiz. Öteki yayımlanmış veya basılmamış şiirlerinden genel olarak faydalanacağız.

Dedemoğlu, mutasavvif ve ihtilâlcî bir tekke şairidir. Manzumelerinde yer yer kuvvetli Alevî - Bektaşî inanışları olmakla beraber, meşhur Varîdat eserinin sahibi, Simavna Şeyh Bedreddin taraftarı olduğu ve onun aşırı «Vahdet-i vücüt» inanışını benimsediği bir nefesinin son dörtlüğünde,

**Dedemoğlu tuttu Hak'tan dâmeni
Kişür deryasında bulduk imamı
Severseniz Mehdi sahib zamanı
Varınca bir tel ver Allah'a turnam**

demesinden anlaşılıyor. Buradaki «Mehdi şah zaman» Şeyh Bedreddin'dir.

Şairin aşağıda, türkü biçimindeki nefesinden, Bedreddinî tarikatı mensubu olduğu kesin olarak anlaşılıyor:

Erenlerin evkayının yoluna
Derviş oldum erdim kudret sürüne
Hüseyn'den aldılar senin yerine

Güzel'sin Serez'in şahı güzel'sin
Güzel'sin pirim'nuru güzel'sin

Önsünden alman yerin nuru var
Gelen dervişlerde kudret sürü var

On ilki imam gerçek erin aş var

Güzel'sin Serez'in şahı güzel'sin
Güzel'sin pirim'nuru güzel'sin

Şahlar içinde Serez'in şahısın

İsm'in Şah Bedreddin, ilim varısın

Müminler kabresi, dostum nurusun

Güzel'sin Serez'in şahı güzel'sin

Güzel'sin pirim'nuru güzel'sin

Şahlarımız var, imamlar ağası

Müşkülün ehli, mollanın illâzı

Şefaatçumuzdur velâyet şahı

Güzel'sin Serez'in şahı güzel'sin
Güzel'sin pirim'nuru güzel'sin

Çağrıya çağrıya aşık balkam

Altında gördük Serez halkını

Yedinciye yitizler sirdük sultanı

Güzel'sin Serez'in şahı güzel'sin

Güzel'sin pirim'nuru güzel'sin

İlmin seyreyledim dostum durağı

Selâk, melek tutar arşın direği

Pirim'in hesapsız yanar çırağı

Güzel'sin Serez'in şahı güzel'sin

Güzel'sin pirim'nuru güzel'sin

Dedemoğlu uyarır çırağ yatar

Kara Nâne eşliğine yüz sürer

Derviş Cevad Baba'm murada erer

Güzel'sin Serez'in şahı güzel'sin

Güzel'sin pirim'nuru güzel'sin

İlk olarak yayımladığımız bu manzumedeki «ilim varı, müminler kabresi, gerçek erin aslı, müşkülün ehli, mollanın illâzı» olan kişinin kim olduğunu yine manzumedeki «şahlar içinde Serez'in şahı» olan «Şah Bedreddin» olduğunu öğreniyoruz.

Şeyh Bedreddin'in aşırı bir takım inanışları dolayısıyla ve etrafına topladığı binlerce müridi ile Anadolu ve Rumeli'de ayaklanmalar çıkardığını, sonunda (1419) Serez'de asıldığını biliyoruz. Ayaklanma bastırılmış olmakla be-

raber, saçtığı kötü tohumlar yüzyıllarca mey-
ve vermediği devam etmiş, hattâ taraftarlarının
ikiyüz yıl sonra, XVII. Yüzyılda tekrar hükü-
metin dikkatini çekecek kadar bazı ileri hare-
ketlere giriştikleri de olmuştur.

İşte, Dedemoğlu bu son ayaklanmalarda
ileri bir rol oynamıştır. Bu sonucu öteki man-
zumelerinden olduğu kadar, bilhassa yukarıda,
ki nefesten çıkarıyoruz. Bu manzumenin ikinci
dörtlülüğünden şairin bulunduğu yere haberci
Bedreddin dervişlerinin geldiğini, beşinci dört-
lükte çağrışa çağrışa balkanı, yani dağları
aşıp, altıncı günü Sereze ulaştıklarını, yedinci
günü Sultan'ın yani Bedreddin'in toprağına
yüzler sürdüklerini, türbesinin kubbesini sekiz
meleğin tuttuğunu, hesapsız çarğlar yandığını
anıyoruz.

Ziya Gürel'in yayımladığı manzumelerde
de, başarısız bir ayaklanmanın hıncını sezme-
mek mümkün değildir. İran şahlarını bekle-
mek gibi umutlara kapıldığını da sezilmektedir.
İhtimal Bedreddin şeyhlerinin XVII. Yüzyılda,
kı son hareketlerinde İran şahlarının Osmanlı
devleti ile yaptıkları siyasi mücadelede beşinci
kol olarak da rol aldıkları görülmüyor. Nitekim:

Hasan Ali askerinin gülleri

Cem ola derle imam kulları

Dedemoğlu, demer her dem yolları

Oı sahip, kıranın gelse bu sene (2)

dörtlülüğü ile aynı nefesin başka bir mısraında
«Şah Urum'a kadem bassa bu sene» diyor.
Açıkça görülmüyor ki İran şahı bekleniyor. Bu
manzumede şairin, dolayısıyla taraftarları-
nın her an fırsat kolladıkları, artık taham-
mülleri kalmadığı, son umutlarının «imam
kulları»nın toplanıp ayaklanarak «Erenlerin
şad olması» dileği yakın bir baş kaldırmanın
belirtileri gibi görünüyor. Sonradan başarısız-
lık baş gösterince:

Dedemoğlu, yardım eyle düşküne

Sen mürsidsin seçilmeyen müskile

Şah Mehdi şahıp zamanın aşkına

Aman mürvet şahım Ali gel yetiş

Başka bir nefesinde:

DERGİMİZ

Bu sayı ile 4 cü cildine ve 7 ci
yayın yılına girmektedir.

Dergimizi yaşatan abone ve oku-
yucularımıza teşekkür eder, ilgile-
rinin aynı sıcaklıkla devamını
dileriz.

Var Hak'tan dileğin dile
Mehdi şahıp zaman gele
Dedemoğlu seode kula
Gel derdime derman eyle.

diyerek aynı feryad ile hep sahip zaman'ı
beklemekte, yani şahı imdada çağırmaktadır.

Daha yukarıda tümünü verdiğimiz nefes-
te Kara Nime ile Derviş Cevad Baba adları
geçiyor. Şimdilik bunların kim olduklarını
bilemiyoruz. Fakat Serez'deki ihtilal yuvası-
nın ileri gelenlerinden bir kadın ile bir derviş
oldukları düşünülebilir.

Aşağıda vereceğimiz yayımlanmamış ne-
feste de, anlattığımız başarısızlık sonundaki
umutsuzluk ve ayrılık tekrar dile geliyor:

Ben dedemden hümnet aldım giderim

Hak onarsın cümlemin işini

Yârsız yalan dünya seni niyderim

Alkatma sevdiğim gözüm yaşama

Denizdeyim, deryadayım göldeyim

Hak saklasun heman yaman haldeyim

Şair oldum dört köşede dilediğim

Ben kan ile yuğurmuşum işimi

İhlâs kuşağına kuşandık bele

Her nereye varsam mürsiddim bile

Kişinin başına yazılan gele

Şu dostun yoluna koydum başımı

Pirim Ali Oğlu Bozoğlan'dan gel oldu

Gördüm mürsiddim, müşkildim hâlböyle

Kalavuzum Şah Merdan Ali oldu

Özümne gönderdim kendi kuşumu

Dedemoğlu, yola sığmaz bu varlık

Gel biz de olalım Hak ile birlik

Başımıza yazılmıştır ayrılık

Tâ ezelden gördüm idli düşümlü

Bu manzumeden, şairin pirinin **Ali Oğlu**
olduğunu ve **Bozoğlan'dan** kendisini çağırdığı-
nı, yaman halde olup işinin kan ile yuğrul-
duğunu, «ihlâs kuşağı»nı beline kuşandığı-
nı, bu işlerin bir türlü istedikleri yola girme-
yeceğini, bunun böyle olacağını önceden tah-
min ettiğini öğreniyoruz.

Burada daha önemli olan **Ali Oğlu'nun**
kim olduğudur. Dedemoğlu ile ilgisini bulduk-
tan sonra iş kolaylaşır. **Ali Oğlu** da tekke
şairidir. Dedemoğlu'nun mürsidî olan **Ali**
Oğlu da aynı ülkü peşindedir.

(Gelecek sayıda bitecek)

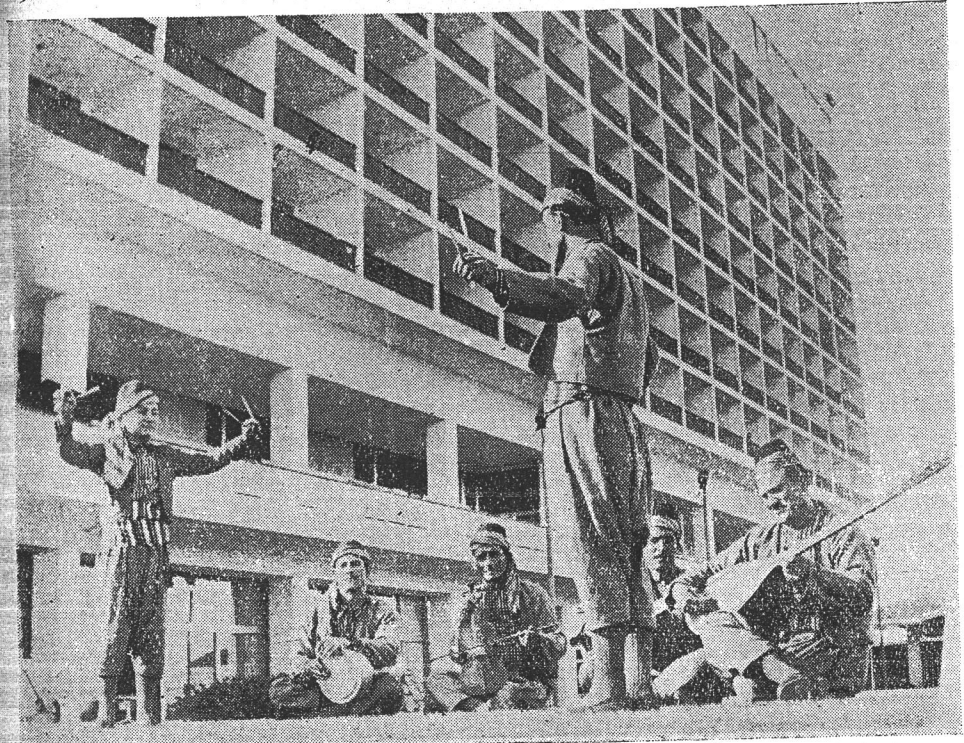
1. Özgünün düzelmesi için «on-ki» gibi oku-
malıdır.

2. Manzumenin tümü için Ülkü, sayı 21 e ba-
kınız.

Aynı Olayları:

Halk Oyunları Bayramı

1 - 14 EYLÜLDE İSTANBUL'DA YAPILIYOR

Diğer bölge oyunlarından başka bir hususiyet taşıyan Konya Kışık oyunu ekibi Hilton'daki progra-
mından çıktıktan sonra

Milletlerarası büyük değer taşıma kudreti-
ne sahip bulunan en zengin hazinemiz, şüphesiz
halk oyun ve türkülerimizdir. Ne yazık ki
en az toplanmış, işlenmiş ve derlenmiş olan
ve günümüze gelinceye kadar ihmal uğraya-
rak kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya bu-
lunan, gene halk oyun ve türkülerimizdir.

Halbuki, günümüzde bütün memleketler
sanatın beşiği sayılan folklor üzerindeki ça-
lışmalarını var kuvvetleriyle hızlandırmakta
ve kendi halk oyunlarını koreografiye soka-
rak, türkülerini derleyerek, bale, opera ve çe-
şitli müzik bestelerini geniş kitleye hitap ede-
cek şekilde en cazip hale getirmektedirler.

Bu sebeple, memleketimiz için dâva, sa-
dece halk oyunlarını toplamak, gösteriler

yapmakla kalmıyor, bütün sanat hareketleri-
mizin temeli olarak baş önemde ve oldukça
geniş bir mahiyet taşıyor.

Şimdiye kadar, halk oyunlarımız muhte-
lif festivallerde ve çeşitli gösterilerde kudret-
lerini defalarca ispat etmiştir. Türk halk o-
yunlarına, diğer milletler folkloru arasında
üstün mevkiye olduğu belirmiştir.

Fakat, hiçbir zaman bunlar şöyle derli
toplu bir teşekkülün maddi ve manevî deste-
ğinde, sistemli ve disiplinli bir çalışma ile sa-
nat kadrosuna geçememişler ve düzensizlik
içinde başıboş kalmışlar, hattâ mahvolmağa
yüz tutmuşlardır.

Son otuz senedenberi Maarif Vekâletince
en üca köylere kadar anketler yapılmış, oyun

ve müzikleri tesbit edilmiş. Halkevleri de bu sahada bir hayli emek sarfetmiştir. Balkan Festivallerinde oyunlarımız itibar görmüş. son zamanlarda bir duraklama olmuştur.

Bu defa en önemli, geniş ve ilgi uyandıran hareket, Yapı ve Kredi Bankasının 10. kuruluş yıldönümü münasebetiyle geçen yıl Eylülde Açıkhava Tiyatrosunda, 22 vilâyetin iştirakiyle tertiplenen, (Halk Oyunları Müsabahası) olmuştur. Fakat gene ortada esashi bir teşekkül yoktu.

Yapı ve Kredi Bankası 29 Nisan 1955 de kültür hizmetlerinden biri olarak Halk Oyunlarını Yaşatma ve Yayma Tesisini kurdu.

Bu tesis, 1-14 Eylül arasında, birer haftalık iki ayrı programla, geniş ölçüde bir «Halk Oyunları Bayramı»nı Açıkhava Tiyatrosunda verilmek üzere tertiplemiş bulunuyor.

Bu bayramın en büyük özelliği ilk defa olarak kadınlı ekiplerin çokluk teşkil etmesidir. Böylece bu bayrama, birçok vilâyetlerden 37 kadın ve 139 erkek halk oyuncusunun katılmak üzere şimdiden çalışmalarına başlaması oyuncularımızın bunu millî vazife ve gurur saydıklarını gösteriyor. Kadınlı erkekli ekiplerin oyunları taassup ve geriliğe karşı müessir bir unsurdur.

**

Ayrıca Halk Oyunları bayramının, heyecan verici ve büyük önem taşıyan bir tarafı da, şimdiye kadar görmediğimiz ekiplerden yeni halk oyunları, kadın ekipleri olacaktır.

Bunların başında, milletlerarası şöhreti haliz Erzurum Ekibi müstakil bir «kadın barı ekibi» ve bir «erkek barı ekibi» ile katılacaktır.

Trakyadan yepyeni bir oyun göreceğiz. Şimdiye kadar Halk Oyunları Bayramına katılmaları kat'ileşen oyun ekiplerinin oyuncu adedile oyun çeşitlerini bildiriyoruz:

GAZİANTEP: 3 kadın, 4 erkek, 1 davulcu, 1 zurnacı.

Oyunları: Üç ayak, Mendil, Çepikli, Şirin nar, Dokuzlu, Oğuzlu.

KARS: 4 erkek, 4 kadın, iki çalgıcı.

Oyunları: Ballı, Gülşen, Sarıççek, Beş açılan, Naz eyleme, Döne, Arpaçay, Sevgili, Hankız, Şâmil.

ADANA: 4 kadın, 5 erkek, 2 sazıcı.

Oyunları: Üç ayak, Horasan Bengisi, Mengi.

ERZURUM: 7 kadın, erkek, 5 çalgıcı.

Oyunları: Erkek Ekibi programı: Köroğlu, Başbar, Dikine bar, Hoşbitezlik-Hançer barı, Koç eri, Sekme, Aşırma, Kadın Ekibi programı: Nâri Aşağıdan gelirem, Kavak, Çift beyaz güvercin, Atın üstünde eğer.

SIVAS: 8 erkek, 2 sazıcı.

Oyunları: Köylü Halayı, Ağırlama, Bice, Hoşbitezlik, Gilican, Üçayak, Haramî oyunu.

BURSA: 8 erkek.

Oyunları: Kılıç kalkan cenk oyunu.

KASTAMONU: 1 davulcu (Karaylan), 1 zurnacı.

Oyunları: Davul oyunu.

BALIKESİR: 8 erkek, 4 kadın, 2 sazıcı.

Oyunları: Köroğlu, Güvendi, Doğru Hava, Bengi.

TRABZON: 7 erkek, 1 kemenceci.

Oyunları: Horon, Bıçak Oyunu.

SİRT: 6 erkek, 1 davulcu, 1 zurnacı.

Oyunları: Şiro, Karzana, Dilo dilo, Vaynana, Süleymaniye, Kasap.

DIYARBAKIR: 6 erkek, 2 sazıcı.

Oyunları: Çeppik, Kılıç kalkan, Dik.

KIRKLARELİ: 8 erkek, 2 davulcu, 2 zurnacı.

Oyunları: Sirt, Üçayak, Birinci karşılama, Beylerbeyi, Eski Kasap, İkinci karşılama.

ADAPAZARI: 2 kadın, 3 erkek.

Oyunları: Mendilli.

ÇORUM: 5 kadın, 11 erkek.

Oyunları: Davul oyunu, Çorum Halayı, İğdeli gelin, Çorum Halayı, Türkmen kızı.

KONYA: 1 kadın, 2 erkek oyuncu, 6 sazıcı.

Oyunları: Kaşık Oyunu ve çiftetelli.

HATAY: 6 oyuncu, 2 çalgıcı.

Oyunları: Dephi, Şenköy, Üçayak.

Türkistan, Kırim ve diğer göçmen Türklerinin Halk Oyunları Bayramı'na muhtelif ekiplerle katılmaları, kendi aralarındaki rekabet yüzünden bu sene mümkün olamayacaktır.

Türkistan ve Kırim Ekiplerinin oynıyacakları oyunlar şunlardır:

1 — Türkistan Oyunları: Bunlar:

a) Sama,

b) Sapağı,

c) Mirza Devlet adlı oyunlardır.

2 — Kırim oyunları:

a) Ağırlama, kaytarma (kadın erkek

Prag'dan Gelen Bir Mektup

Arkadaşımız Muzaffer Uyguner'in Dergimizde çıkan «Türkü Üzerine» adlı yazısı için, Prag Üniversitesi Doçentlerinden Dr. J. Blaškoviç bir mektup yazmıştır. Mektubu, dergimizde yayınlamayı yerinde bulduğumuzdan okuyularımıza sunuyoruz.

Türk Folklor Araştırmaları adlı derginin 66. sayısını çok teşekkürlerle aldım. Makaleniz şekil hususunun halî yolunda çok mühim meselelere dokunmaktadır. Fakat şekil halledilmesi kolay ve basit bir iş değildir. Siz çok keskin ve iyi bir lojikle meselenin aslı kökünü arıyorsunuz.

Türkülerin şeklinin halledilmesi bir kaç başka mesele ile bağlıdır. Birincisi, Türk halk türkülerinin melodileriyle tetkik edilmesi; ikincisi halk türkülerinin başka türkülerden ayrılması ve asıl Türk melodilerini bulmak. Bu araştırmalarda bir çok yeni mesele başgösterecek, yeni yollar bulabileceğiz.

Macar ve başka milletlerin halk edebiyatı ile yıllarca meşgul olan musiki âlimleri Bartok ve Kodaly Zoltan, Macar halk türkülerinin asıl kökünü ve şeklini bulabildiler. Macar halk türkülerinin menşei Türktür. (Peçenek, Oğuz, Kıpçak gibi). Asıl şekil pentaton melodilere bağlıdır. Pentaton melodileri asıl Türk melodileridir. Bu da büyük ve zengin bir hazine teşkil eder.

Anadolu Türklerinin türkülleri 800 yıldan beri Arap ve Acem melodileri ile karışmışlar ise de asıl Türk halk türkülerinin melo-

çifti)

b) Yüksek minare (tek kadın)

c) Çoban (tek erkek)

3 — Kuzey Kafkas oyunları:

a) Şinga, (5 kadın, 3 erkek)

b) Şamil (6 kadın, 6 erkek)

Fevkalâde dinamik ve coşkun olan bu oyunlar orijinal kıyafetleriyle büsbütün cazip bir hale girmektedir.

dilerini Anadolu'da bulabilmek gene de mümkündür.

Asıl halk türkülerinin melodileri pentatonik ve pentatonikten hasıl olan melodilerdir. Melodisi olmayan türküler «halk türküsü» değildir. Bunlara başka bir ad verilmesi lâzımdır.

Bu meseleyi bu yazıda tamamen halledemem. İleride bu mesele üzerine bir makale yazabilirim. Ancak; Türk dilini pek iyi bildiğimden tercüme gücümü geçmekteyim.

Asıl Türk melodili Macar halk türkülerinden birkaç örnek verelim:

I

Çitar dağlarında çok zamanlar bar yağıyor
Küçük meleşim senin attan düştüğünü işittim.
Ehni tarımsın, beni nasıl saracaksın?
Böyle tee Küçük meleşim, artık senin olamam.

II

Solsaklar Gerenceerde
Kırmızı güllerle dolu.
Arabacı arabandan,
Kopar birini.

Kopardan da birini
Soldurdan da birini
Gerenceerli kızlardan
Seçtim de birini

III

Orman, orman, daire şeklindeki orman
İçinde kuşlar uçuşuyor, oniki kuş.
Şeker vereyim o kuşa.
Yârımın adını söyleyen o kuşa.
Sevimli küçük meleşim,
Senin için çarpıyor yitireğim.

Prag Üniversitesi
Doc. Dr. J. Blaškoviç

Millî Danslarımızın Refakat Sazları

Yazan: Halil C. OĞULTURK

Sabık Ankara Devlet Konservatuvarı
Millî Danstar, hâlen Ticaret Lisesi
Peden Eğitimi Öğretmeni

Türk Folklor Araştırmaları'nın Mart 955 tarihli ve 68 inci sayısında «Millî Danslarımızın Umumi Bir Bakış» başlığı altında neşrettiğim yazıma tamamlayıcı bilgi olarak ilâve edeceğim yazıların birincisi bulunan bu yazımda, danslara refakat eden müzik aletlerini taneledim.

Millî Danslarımız, bir çok münasebetlerle oynanmaktadır. Bunların başında Millî Bayramlarımız gelir. Ayrıca düğün ve nişan merasimlerinde, panayır ve seymenelerde, asker toplama ve sevkiyatında, kurtuluş günlerinde; bunların haricinde ise bazı teşekküllerin tertibi ile yapılan toplantılarda programı süslemek, zenginleştirmek gayesi ile oynanır.

Millî Danslarımız, adlarını umumiyetle oynandığı vilâyet, kasaba, köy ve semtlerden almışlar. Meselâ: Aydın Zeybeği, Ödemiş Zeybeği, Pamukça Bengisi, Sivas Halayı, Bursa Kılıç Kalkan Oyunu, Çorum Halayı, Trabzon Sık Sarayı, Mağla Bıçak Horonu, Hemşin Horonu, Erzurum Barı gibi.

Ayrıca buldukları semt adlarına menkıbeler yazılan veya söylenen bazı şahıslardan adlarını alan danslarımız da vardır: Köroğlu Zeybeği, Çakırcalı Zeybeği, Abdurrahman Halayı, Sepetçioğlu Zeybeği gibi dansları buna misal olarak gösterebiliriz.

Danslarımız, özellik ve güzelliklerini kendi refakat sazlarından alırlar. bir zeybek oyunu hiç bir zaman Karadeniz kemençesi ile oynanamaz. Binacaleyle bir oyunu özellikleriyle tanıtmayı düşünürsaks, onu refakat sazından ayırmamaya çok dikkat etmemiz icap ediyor. Şu halde bölgelere göre refakat sazlarını tanıtalım:

a) Karşılama ve sirtö gurubu bölgesinde, ki bu bölge tamamen Trakya muntakasını içine almaktadır, oyunlar davul, zurna ile oynanırlar. Meydanlarda, kapalı salonlarda da yine bu sazlar oyuna refakat eder. Diğer bölgelerden farkı şudur: Bir toplantının şerefi tutulan davul, zurna adedi ile kıyaslanmaktadır. En az iki davul ve iki zurna ile oyunlar oynanıyor. Bu sayı üçe, dörde ve daha fazlaya da çıkabiliyor. Davullar hep aynı

tempo üzerine çalmaktadırlar. Halbuki zurnalardan biri muhakkak dem tutar, diğeri de melodiyi çalar. Dem tutan zurna, arada bir esas melodiye girer ki, o zaman diğeri zurna aynı melodiyi bir oktav üstten çalmaya başlar.

b) Zeybek gurubu bölgesinde refakat sazları, oynanan vilâyetlere göre değişiyor. Bazı yerlerde oyunlar davul, zurna ile oynanır. Bazı vilâyetlerde davul, klârnet (Gırnata) ve büyüklü refakatında oynanır. Bazı vilâyetlerde ise saz, bağlama, cura, çalpara, zilli maşa; tef ve darbuka refakatında oynanırlar.

c) Oturak kaşık gurubu danslarında oyunlar saz, bağlama, darbuka, zilli tef, çalpara; zilli maşa refakatında oynanır. Oyun esnasında tahta, renkli kaşık kullanıldığı gibi bazı âlemlerde tahta kaşık yerine fincan kullanılarak da oynanır. Bu oyundaki tahta kaşıkların şimsir ağacından yapılmış olanları müteberdir. Bunlar, hususî şekiller ve yazılarıyla renk renk süslenmiş bir vaziyettedir.

d) Halay gurubu bölgesinde: Meydanlarda davul, zurna veya davul, klârnetle salonlarda da aynı sazlar refakatında oynanmakla beraber, bilhassa Sivasta keman, klârnet, kaunun, ut; darbuka refakatında da oynanıyor.

e) Horon gurubu bölgesinde: Sahilde, Rize vilâyeti dahil, oyunlar, kemençe ile oynanır. Bazı yaylalarda tulum refakatında, pek az yerlerde davul, zurna refakatında ve bazı vilâyetlerde de akordiyon, armonik, darbuka, keman ve klârnet refakatında oynanmaktadır.

f) Bar gurubu bölgesinde, davul zurna ile oynanır. Kapalı yerlerde yine aynı sazlar kullanıldığı gibi mey; zilli tef, klârnet refakatında da oynanmaktadır. Yalnız Kars vilâyetinde refakat sazları değişikdir. Kars vilâyetinde oyunlar tar, kemençe (Karadeniz kemençesi değil), armonik, tef, klârnet, zurna refakatında oynanır. Bu tef iki taraflıdır, kasnaklıdır, derisi iplerle yanlarda sıkılarak gerilir. Tıpkı, davulun tef şekline çevrilmişidir.

Mekkeye Giden «Yuanis»

Yazan: Afif EVREN

Konya'da, (halkiyat ve harsiyat) üzerinde 1940 tarihine kadar çalışan, araştırma, derleme mahsullerini neşredenlerin sayısı, bir kaç kişiyi geçmiyordu. Daha evvel (Konya Halkiyat ve Harsiyat) isimle ortaya konulan eserin bir emek mahsulü olmakla beraber eksikleri çoktu. (1)

Konya ve çevresinde (Halk Bilgisi) derlemeleri yapmış ve hemen sık sık yazmış ve neşretmiş olan yegâne folklorcu merhum Zeki Dalbay'dır. Metodlu ve sistemli çalışmamış olmakla beraber, sahasında, uzun yıllar emek harcamış, hele bir folklorcudaki bulunmak lâzım gelen «Ferahat» i daima muhafaza edebilmiştir. Çalışkanlık ve ferahat gibi iki vasfın şahsında birleşmesi verimsiz kalmamıştır.

Memleket tetkikleri, atasözleri, teşbihler, kinayeler, halk şairleri, sözderlemeleri, köylü ve halk fıkraları, yerli âdet ve an'aneler... bir araya getirilse, koskoca bir cild teşkil eder.

Merhum, uzun yıllar öğretmenlik ve bir

BENİ

İssiz tepelerde pınarlar gibi,
Yıllarca beyhude çağlattın beni.
Hasreti tükenmez sevdalar gibi,
Kaç gözü ahüya bağlattın beni.

Aşkımda visâlin hicri yanar da,
Bir limit arardım o sevdalarda,
Hasretle gezdiğim karlı dağlarda,
Bir ceylân misâli ağlattın beni..

Ne bir Leylâ oldun, sevk ile baktın,
Ne bir pınar oldun, ruhuma aktın,
Gönlümü göllerde Mecnûn bıraktın,
Yıllarca ateşe dağlattın beni..

Heyhat ki sevgilim kadrime bilmedin,
Pazan Şirin gibi nağme söyledin,
Bazan da gönlümü Ferhat eyledin.
Şu vahşî dağlara sen attın beni..

İzzettin PESEN

aralık manifatura tüccarlığı yapmış, köylü ve halkla daimî temas halinde bulunmuş, gidip gördüğü köy ve kasabalarda malûmat toplamaya çalışmış, babacan, lâtfeci bir zatı. Bazı fıkralarında (Karaboğa) takma adını kullanırdı. Çok sade bir yazış tarzı vardı; hemen hemen konuştuğu gibi yazardı ve tarih bilgisi de epeyce kuvvetli idi. Tetkik ve derlemelerinin çoğu eski mahalli gazetelerin koleksiyonlarında kalıp gitmiştir. Yalnız (Sille Halk Şairleri) üzerindeki tetkikleri, Konya Halkevi tarafından bastırılmıştır.

Ben, Zeki Beyi, Konyada fasılasız kırk iki yıl çıkan Babalık gazetesine intisap ettiğim yıllarda (1926-1927) şehir muhabiri iken tanıdım. Yazılarını, daha çok mahalî tetkik mahsulleri olması itibarıyla, takip eder, okur ve istifade ederdim.

Öyle tahmin ediyorum ki, merhumun husufi kütüphanesinde bir hayli yazma eser vardı. Vefatından sonra ne olmuştur, hangi ellere geçmiştir? bilmiyorum.

Buraya, 1927 de (eski harflerle) yazmış olduğu (Memleket Tetkikleri: Niğde Vilâyeti, Toroslar ve Yaylaları) başlıklı, uzunca bir yazısından bazı parça almakla, hizmet ve hatırasını anmış oluyorum:

MEKKEYE GİDEN YUANIS

«... Arabusun'can ırmak boyunca şarka gidilirse Avanos'a, buradan da Ürgü'e gelinir. Nevşehir, Arabusun, Ürgü'nün bağ ve bağçeleri yekdiğerine karışiktır.

Ürgü, Nevşehir'e nazaran çukurdadı. Kızılrmak'a nâzır olan evlerinin manzarası iyidir. Burada, Karamanilerden kalma bir cami, çok güzel bir mekteb binası vardır. Kılıç Aslan'lardan Ürgü'nün kabri de burada, dir.

İçme suyunu, İbrahim Paşa(2), sekiz saatlik bir köyden kayaları oymak, üzerine kapatmak suretiyle getirmiştir. Çok lâtif ve hâzımdır. İbrahim Paşanın bir de hanı vardır.

Mübadeleye tâbi olup giden Rumlardan kalma azizlerden Yuanis namına yapılan kiliseleri, camie tahvil edilmiştir. Cephesi, su mermerinden yapılmıştır. Bu mermerin ocağı kasabaya bir saatlik bir köydedir. Kasa-

bada bundan çok güzel kâseler, tabaklar, sürahiler, bardaklar, rakı ve şarap takımları, sigara ağızlıkları, yazı takımları yapan ustalar vardır.

Yuanis'i, eski Rus muharebelerine gidip muzaffer dönen Yahya Ağa denilen bir zat getirmiş imiş. Kendisine hizmet edermiş. Yahya Ağa Hicaz'a gitmiş. «Mantı» (3) yı da çok severmiş... Bir gün karısı mantı yapmış.

GİDERİZ

Harâbat ehliyiz üstadımız yok
Sanma zâhit Hak'tan kenar gideriz.

Uçmağa gidecek kanadımız yok,
Şem-ü pervâneyiz, döner gideriz.

Dehr içinde harâbâbat yolumuz,
Bil ki, zâhit, değil ifsat yolumuz,
Gerçi âhir zaman, berbat yolumuz,
Ezelden yanmışız, yanar gideriz.

Âşıklar bezminde peymânımız var,
Şol nakş-ı ezelden divânımız var,
Aşkı meşk eylemiş kervânımız var,
Her gönül tahtına biner gideriz.

Dü-cihanda mevcut kubbemiz bizim,
Öyle abdalız ki rûtbemiz bizim,
Bir avuç topraktır sarar gideriz.

Kimseye âlemde kasdımız yoktur,
Düşmana hayreden dostumuz yoktur,
Şarapsız, meşrepsiz mestimiz yoktur,

Meclis-i minâyı sorar gideriz.

Derd ü mihnet çevirmiş dört yanı-
mız,

Bir Hâlik'a feda elbet canımız,
Her dem bülbül dolu gülsitânımız,
Bülbül-i nâlânız, konar gideriz.

Derûni, her zaman hünkârın görür,
Vücudu, derya-yı izzette erir,
Bilmedik cihanda ne tâç, ne serir,
Hak erenler yolun arar gideriz.

Âşık Derûni

Yuanis; «bir tabağa koy da ben vereyim, geleyim...» demiş. Hanımı da koymuş. Ürgüp'ten Mekke'deki ağasına sıcakı sıcakına iletmiş, yedirmiş (!). Ağası gelirken tabağını almış, getirmiş...

Yuanis ölünce, ölüsü de çürümemiş (!). Hıristiyanlar, bunu, azizleri sırasına koymuşlar, namına bir kilise yaptırılmışlar... Ötüsünün kurusunu da sandık içinde muhafaza etmekte idiler...

«... Tamsa denilen bir köyünde Konya'daki Alâeddin Camii'nde bulunan pek kıymetli minbere müşâbih bir minber vardır.

«... Ürgüb'den Nevşehir'e gelirken Maccan köyüne gelinir. Gerek Maccan'da ve gerek bunun yakınındaki Göreme (4) denilen yerde dağlara oyulmuş pek çok kütüphaneler vardır. Nakışları ve resimleri sulu boya ile yapılmıştır. Bazıları o kadar yağmura, güneşe maruz kaldığı halde hâlâ solmamış, yeni yapılmış gibi durmaktadır.

Maccan'dan Üçhisar'a gelinir. Bura, Karamanlilerin hududu olduğundan Üçhisar denilmiş. Maccan'la ikisi arasında pek çok sıvri kayalar vardır. İçleri oyularak evler yapılmış. Şimdi (güvercinlik) olmak üzere kullanırlar. Arabsun, Ürgüb, Nevşehir'de ve köylerinde bu gibi güvercinlikler çoktur. Cümlesinin sahibi vardır. Kışın yemlerler. Biraktığı gübreleri bahçelerine götürürler. Bahçelerinden çok istifade ederler. Buralarda güvercin avcılığı köylüler beyninde yasaktır, vuranı cezalandırırlar.»

Zeki, Bey yazısının başka bir yerinde; Niğde'nin Kayseri istikametindeki Gümüş, Meişli ve Molla isimlerindeki köylerinde, Kabadokyalılardan, Bizanslılardan kalma yeraltı kiliselerine, bazı İran mezarlarına (Yunaniler üzerine giderken buralarda ölen İranlılar) rastlandığını da kaydetmektedir.

(1) (Konya Halkiyat ve Harsiyatı) M. Ferid ve Sadettin Nüzhet. Arab harflerile. Konya Vilâyet Matbaası, 1926.

(2) Meşhur Nevşehirli İbrahim Paşa.

(3) Bir nevi hamur yemeğidir. Üzerine yoğurt da dökülür. Bir kaç türbüsü yapılır. Cimdik mantı, Kayseri mantısı gibi

(4) Halkın (Peri bacaları) diye adlandırdığı bu kayadan oyma mabedlerin (Türkiye Karayolları Haritası, 1952) nda da güzel bir resmi vardır. Zeki Bey, bu kaya evleri 23 yıl, belki de daha evvel görmüş demek.

Halk Eğlenceleri:

Mersin'in Tepe Köyünde Meteller (Bilmeceler)

Derliyen: Burhanettin ÇETE

Halkımız aynı zamanda yaratıcı bir sanatkârdır. Bu yaratıcılık bilmece ve halk oyunlarında da kendini göstermektedir. Bilhassa kış mevsiminde kar ve yağmur yağmasıyla halk eğlenmemektedir. Gece günler hararetle metel yarışmaları yapılır. Bunun esas sebebi köylerde sinema, tiyatro, bar, saz gibi eğlence yerlerinin bulunmamasıdır. Bu şekilde hem eğlenmiş, hem de kafalarını çalıştırmış olurlar.

Toplanan kimseler iki grup halinde sıra ile metel söylemeğe başlarlar. Bu metellerden bilemedikleri metele karşılık olarak, metelin enteresanlığına göre kıymetlendirilerek köy, kasaba ve şehirlerden her hangi bir tanesi verilir.

Şimdi bunlardan bir kısmını yazıyorum:

1 — Metel metel met atar, tarlalarda gıc atar. (gıc - ayak), gıcına çuvaldız batır. C. — Öküz ve ensesinden vurulan meses (ucu iğneli sırık).

2 — Derede teke bağlı, boynuzu köke bağlı.

C. — Un değirmeni.

3 — Middiricik burnu eğricik.

C. — Nohut.

4 — Minimini küçük sini.

C. — Mercimek.

5 — Tepesi aşağı koç taşığı, bunu bil-meyen gâvur eşiği.

C. — Patlıcan.

6 — Bir sürü çocuğum, kara fesli fesli. (eskiden al fesli imiş).

C. — Kibrit.

7 — Çalıyı çıldıratmadan geçür.

C. — Güneş.

8, 9, 10, 11, 12 — Metel gurubu (Bilmeceler) a) Derede tam gördüm. b) Tepede tom gördüm. c) Yerde yapma dam gördüm. d) Köpük kucar taş gördüm. e) Tuzsuz pişer aş gördüm.

C. — a) Tokuç, (köylü derede ucu topuzlu bir odunla çamaşır yıkar, onun sesi). b) Avcının tüfek sesi. c) Mezar. d) Sabun. e) Süt.

13 — Binbidiriz iğnesi, bilen bileisi de bil-meyen binbir iki köy veresi.

C. — Çamın yaprağı.

Birinci metel başlığına bu da her bilin-

meyen metele karşılık bir köy, kasaba, şehir verilmesi hakkında bir delildir.

14 — Sarpkaya yüzünde çalgıç asılı. (Çalgıç - Süpürge).

C. — Devenin kuyruğu.

15 — Altı tahta, üstü tahta, içinde bir kanrı softa.

C. — Tosbağa (Kaplumbağa).

16 — Geriden gördüm doğ gibi elime aldım kav (çok hafif bir ağaç mantarı) gibi.

17 — Ötesi var urgan gibi (urgan, çok uzun ip) eni var yorgan gibi.

C. — Deniz.

18 — Çıncını hamam, kubbesi tamam, bir gelin aldım, Labası imam.

C. — Saat.

19 — Arabadan atladı pantolonu patladı.

C. — Karpuz (indirirken düşer ve patlar, yarılır.)

20 — Kayada çingil (bakraç) asılı içinde mercan basılı.

C. — Nar.

21 — Kat kat dövcek, bunu bilmeyen eşek.

C. — Kitap.

22 — Evden eve allı gelin.

C. — Ateş (Beş on sene önce köyde cep feneri falan yoktu, evden gidecek gece misafirlerine ucu alevli çam verilirdi. Yani alevli çamın ateşi).

23 — Hıggılı hıggıl arkasında bulgur çikili.

C. — Arkasına (sirtına) yumurtalarını almış örümcek.

24 — Karamandan berisi kara koyunun derisi.

C. — Yeni ekilmiş tarlalar.

25 — Fıçık fıçık içi dolu turşucuk.

C. — Limon.

26 — Dağdan gelir dak gibi, kılları budak gibi, eğilir bir su içer bağırır oğlak gibi.

C. — Lopur.

27, 28, 29, 30 — Dağda taktak, suda şip şip; arşın ayaklı; burma bıyıklı.

C. — I. Kekkik ötüşü. II. Balık. III. Leylek. IV. Tavşan.

31 — Güm gümlüğe, gümlümeze oldu koca leğen.

C. — Gök (Şimşekli zamanda ötüşü).

- 32 — Küçük kuşlar. pencerede kuşlar. döküp durur. emeğini başışlar.
C. — Bal arısı.
33 — Allah yapar yapısını. demir açar kapısını.
C. — Karpuz.
34 — Eğri kılıç doğru tokmak.
C. — Devenin boynu ve başı.
35 — Bizidik bizidik otuz iki kız idik kırıldık geçtik bir tahtaya dizildik.
C. — Diş (çocuk dişlerinin çıkıp yerine esas dişin gelmesi).
36 — Evden eve şipidik.
C. — Pabuç (köylerde giyilen terliye benzer bir ayakkabı).
37 — Uzun ama yılan değil. yeşil ama çimen değil.
C. — Böğürtlen.
38 — Sarı kız sarkıp durur. düşeceğim diye korkup durur.
C. — Portakal.
39 — Kara maya çöküp durur. zülûfünü
- C. — Yörügün çadırı veya çatması.
40 — Şakım şakım şakılar. sakı benim elimde; ulu kavak titrer. dibi benim elimde.
C. — Çulfa tezgâhı.
41 — Alaca mezar dünyayı gezer.
C. — Göz.
42 — İlim ilim iltar (sonsuz uzunluğun- da ip) dünyayı dutar.
C. — Yol.
43 — Geriden baktım ıldır ışık, yanına vardım yüzü kırışık.
44 — Çarşıdan alınmaz. mendile konul. maz.
C. — Uyku.
45 — Çarşıdan aldım bir tane eve getir. dim bin tane.
C. — Nar. (Eve gelince tanelerin çıkarıl. ması).
46 — Çalı başında çanacak içi dolu ta. necik.
C. — Nar.

Halk Oyunları Bayramı'na katılacak olan Trabzon Ekibi, Hilton Oteli Saunde

AKBANK İKRAMIYELERİ

Yarım milyon LIRA

EV

PARA

İRATLI

APARTMAN

HER 150 LIRAYA BİR KUR'A NUMARASI

HESABINIZDA HER ZAMAN İÇİN EN AZ 150 LIRA BULUNDURUNUZ

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

I., II. ve III. CİTLERİMİZ

Dergimizin I. ve II. Ciltleri daha önce zarif bir şekilde panduzot kapaklara cutlenip satışa arz edilmişti.

III. Cilt ve cilt kapaklarımız da zarif ve sağlam bir şekilde hazırlanarak satışa çıkarılmıştır.

HER CİLDİN BEDELİ 750, CİLT KAPAKLARI İSE 200 kuruştur.

Üç cilt bir arada 20 liraya tem. hatla gönderilir.

Acele ediniz. Aksi halde mahdut sayıda kalan ciltlerin tükenme ihtimali mevcuttur.

TÜRK TİCARET BANKASI

12 APARTIMAN
DAİRESİ

1955
İkramiye
Plânı

250.000
LİRA TUTARINDA

PARA
İKRAMİYELERİ

İKRAMİYELİ

GRUP MEVDUATI

Tasarruf mevzuunda bir yeniliktir.

Her 100 Kişilik Gruptan

1 Kişiye parasının

3 MİSLİ

24 Kişiye muhtelif para
ikramiyeleri verilir.

GRUP MEVDUATI
SAHIPLERİ AYRICA
Apartman daireleri
keşidelerine de
iştirak ederler.

Her 150 liraya
bir kura numarası

TÜRK FOLKLOR «HALKBİLGİSİ» DERNEĞİ'nin yayın organıdır.

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

İSTANBULDA ÇIKAR, AYLIK
HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Eylül 1955

İÇİNDEKİLER:

Türk Folklor Derneği İstisari Kongresi	İhsan HİNÇER
XVII. Yüzyıl Şairlerinden Alıoğlu - Dedemoğlu (II)	Cahit ÖZTELLİ
«Sıra Kamaşlı» ve «Kılme Kamaşlı» Çalgılar	Mahmut R. GAZİMİHAL
Eski Düşünceler ve Bir Türkü	Sadi Yaver ATAMAN
Emirdağ ve Iğdır'da Karabağlılar Oymağı	Ah Rıza YALGIN
Ölümünün 4. Yılında Yusufeli Şair Huzarı	Adı ÖZDER
Göle'de İnsan İsimleri	Ah Rıza ÖNDER
Türk Atasözleri (II)	Naki TEZEL

Kitaplar Arasında

Sayı: 74

Kuruş: 25

BAHİRİ VE YAZI İŞLERİNİ İDARE EDEN MESUL MÜDÜR: İHSAN HİNÇER

MİLLİ KÜTÜPHANE
ANKARA